

OOG OM OOG, TAND OM TAND

Huib D.Minderhoud.

De kanunniken van het Utrechtse Domkapittel zijn bijeen om een nieuwe bisschop te kiezen. Een plechtigheid, die met meer geladen ernst omgeven is, dan ooit het geval was. Otto van Lippe, de gezalfde des Heren, is jammerlijk doodgeslagen door de Drentse goddelozen en deze schanddaad mag niet ongestraft blijven. Om de wraakgevoelens nog wat meer aan te wakkeren, liggen de gewonde ridders, die aan de slachting zijn ontkomen, op draagbaren toe te kijken. Hun blikken zijn levende aanklachten.

De kanunniken kiezen. Ze kiezen Wilbrand van Oldenburg, een man "even ervaren in de krijg als in andere wereldse zaken". Geen in zichzelf gekeerde geestelijke, maar een houwdegen, een soldaat! Zijn eerste opdracht luidt: "Straf de Drenten! Straf Rudolf van Coevorden!"

Bisschop Wilbrand trekt ten oorlog. Met vijf legertjes valt hij vanuit Groningen, Bakkeveen, Oldeberkoop, Salland en Twente het graafschap binnen. Tegen deze overmacht zijn de Drenten niet opgewassen en ze verzoeken hun bisschop onderdanig om vrede. Die krijgen ze, maar tegen een hoge prijs. Een boete van drieduizend pond en de verplichting een klooster te bouwen ter nagedachtenis aan de bisschoppelijke gevallen, dat is de straf, die Wilbrand hen oplegt. Ook Rudolf kiest eieren voor zijn geld en ook hij wordt gestraft. Hij verliest zijn erfelijke rechten als burggraaf en het kasteel, dat hij in Laar heeft laten bouwen, wordt gesloopt. Het Coevorder kasteel moet hij

De heer en zijn gemalin ontvangen kooplieden met stoffen op het kasteel,

verlaten; een ander zal daar zijn plaats innemen. De kanunniken kunnen tevreden zijn, de vermoorde kerkvorst is gewroken.

Maar opnieuw, in 1229 slaat Rudolf toe! Dank zij een krijgslist weet hij, samen met zijn broer Frederik, het kasteel te heroveren. Ook de Drenten komen weer in opstand. Even lijkt het erop, dat een vreedzame regeling de oplossing kan bren-

gen, want Friese geestelijken bemiddelen. Rudolf wordt in zijn rechten hersteld, zweert trouw aan zijn leenheer en de bisschop ziet af van een nieuwe veldtocht. De Drenten betalen de rekening: zij krijgen een extra boete van zesentwintighonderd pond! Kort daarop verbreekt de kasteelheer toch weer de vrede en de strijd begint opnieuw.

Nu echter wordt Rudolf zelf

Dertiende-eeuwse krijgslieden.

slachtoffer van verraad. Uitgenodigd voor een bespreking op het door de bisschop gebouwde kasteel van Hardenberg (de Herderenbergh), wordt hij plotseling gevangengenomen en op een afschuwelijke manier gedood. Hij wordt, evenals zijn metgezellen, geradbraakt - met gebroken ledematen op een draaiend, hobbeland wagenwiel gebonden en onder helse pijnen omgebracht.

Geweld lokt geweld uit! Weer komen de Drenten in opstand en de bisschop, nu vastbesloten Coevorden voorgoed in bezit te nemen, valt opnieuw aan. Frederik, Rudolfs broer, even vastbesloten, verdedigt zich met de moed der wanhoop. De bisschoppelijke troepen veroveren de voorstad. Ze houden vreselijk huis, vermoorden de bewoners en steken de huizen in brand. Ook de kerk, de eerste van Coevorden, gaat in vlammen op. Het kasteel echter houdt stand. Frederik en zijn

krijgers geven geen kamp: aanval na aanval wordt teruggeslagen. Tenslotte moet de bisschop het beleg opheffen; de dreiging van gevaren elders dwingen hem ertoe. Een jaar later komt opnieuw een verdrag tot stand. Frederik verwerft de rechten van zijn overleden broer en wordt burggraaf. En de Drenten? Zij moeten wéér betalen: tienduizend pond dit keer! In 1233 sterft bisschop Wilbrand van Oldenburg. Zijn op-

volger, Otto III, is een broer van de graaf van Holland en dus een machtig man. Hij trekt opnieuw ten oorlog en weet de moegestreden Drenten tot vrede te brengen. Frederik wacht ditmaal de komst van het bisschoppelijke leger niet af. Hij ontrent het kasteel en verliest zijn heerlijke rechten. Hendrik, heer van Borculo, wordt zijn opvolger.

Het pond was de middeleeuwse geldeenheid; wat indeling betreft te vergelijken met het Engelse pond, dat het oude systeem heel lang trouw bleef. Eén pond was twaalf schellingen, één schelling was twintig penningen. Om een indruk te geven van de waarde: de bisschop betaalde voor zijn Drentse veldtochten tussen 1227 en 1232 ruim zesenvijftighonderd pond. Hij legde de Drenten boetes op tot een totaal bedrag van ruim vijftienduizend pond! Hiervan werd waarschijnlijk niet meer dan tweeduizend pond werkelijk betaald.

Kannuniken overleggen in de kruisgang van de kapittelkerk van St. Maria in Utrecht.